

Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa

Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle vaalirahoituksen valvonnasta vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa

ISSN-L 1796-9530
ISSN 1796-9530 (NID.)
ISSN 1796-9646 (PDF)
URN:NBN:VTV-K212019VP
[HTTP://URN.FI/URN:NBN:VTV-K212019VP](http://urn.fi/urn:nbn:vtv-k212019vp)

GRANO OY
HELSINKI 2020

VALOKUVAT
S. 8, ISTOCK
S. 16, VALTIONTALOUDEN TARKASTUSVIRASTO
S. 22, ISTOCK

Eduskunnalle

Valtiontalouden tarkastusvirasto on valvonut vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa (273/2009) säädetyn vaalirahoituksen ja vaalikampanjan kulujen ilmoitusvelvollisuuden noudattamista laissa säädetyllä tavalla.

Valtiontalouden tarkastusvirasto antaa ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain 10 § 3 momentin nojalla eduskunnalle vaalikohtaisen kertomuksen saamistaan vaalirahoitusilmoituksista ja toiminnastaan ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonassa (vaalirahoituksen valvontakertomus).

Helsingissä 29. tammikuuta 2020

Jaakko Eskola
johtaja

Pontus Londen
johtava tilintarkastaja

Pääasiallinen sisältö

Kaikki vuoden 2019 europarlamenttivaalien ilmoitusvelvolliset ovat jättäneet ehdokkaan vaalirahoituksesta annetussa laissa säädetyn vaalirahoitusilmoituksen.

Tarkastusvirasto pyysi kaikilta ilmoitusvelvollisilta selvityksiä vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuudesta. Selvityspyyntöjen tavoitteena oli varmentaa vaalirahoitusilmoituksissa esitettyjä tietoja. Selvityksinä pyydettiin ehdokkaan vaalikampanjassaan käyttämien pankkitilien tiliotteet. Saadut selvitykset ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 15 kohdan nojalla salassa pidettäviä.

Ilmoitusten käsittelyn ja tarkistusten yhteydessä tarkastusvirasto pyysi 14:ää ilmoitusvelvollista täydentämään tai korjaamaan tekemäänsä ilmoitusta. Korjaukset olivat pääsääntöisesti rahoituksen erittelytietojen tarkennuksia.

Tarkastusvirastolle ei tehty vuoden 2019 europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoituksiin liittyviä kanteluita.

Ilmoitusten käsittelyn tai saatujen selvitysten ja ilmoitusten täydennysten jälkeen Valtiontalouden tarkastusviraston tietoon ei ole tullut seikkoja, joiden perusteella tarkastusvirastolla olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.

Sisällys

1	Vaalirahoitusilmoituksissa ja vaalirahoitusvalvonnassa europarlamenttivaaleissa 2019 sovellettava lainsäädäntö	9
1.1	Ilmoitusvelvolliset vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa	10
1.2	Vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitettavat tiedot	10
1.3	Ehdokkaan vaalirahoituksen rajoitukset	11
1.4	Vaalirahoituslaissa määriteltyjen toimijoiden velvollisuudet ja vastuut	12
2	Vaalirahoitusvalvonta Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä	17
2.1	Tarkastusviraston toimenpiteet vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa	17
2.2	Europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoitusten valvonnassa käytetyt kriteerit	18
2.3	Valvontatoimivaltuuksien rajoitukset	20
3	Valtiontalouden tarkastusviraston saamat ilmoitukset ja toimenpiteet ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa	23
3.1	Ennakkoilmoitukset	23
3.2	Vaalirahoitusilmoitukset	24
3.3	Vaalirahoitusilmoituksiin liittyvät selvityspyynnöt	25
3.4	Vaalirahoitusilmoitusten täydentäminen	25
3.5	Kantelut vaalirahoitusilmoituksista	25
3.6	Jälki-ilmoitusvelvollisuus	26
3.7	Yleisiä huomioita vaalirahoitusilmoituksista	26
	Johtopäätökset	29

1 Vaalirahoitusilmoituksissa ja vaalirahoitusvalvonnassa europarlamenttivaaleissa 2019 sovellettava lainsäädäntö

Vaalirahoituslailla säädellään poliittisen toiminnan rahoitusta. Lain perustelujen mukaan säätelyn keskeinen tavoite on ehkäistä korruptiota ja taata riittävät voimavarat poliittisen järjestelmän toiminnalle. Tällä tavalla edistetään kansanvaltaa ja sitä kohtaan tunnettua luottamusta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan avoimet ja rehelliset vaalit ovat toimivan länsimaisen demokratian kulmakivi. Keskeinen osa avoimuutta on se, että äänestäjillä on mahdollisuus saada tietää, mistä puolueet tai muut ehdokkaita asettavat mielipidesuunnat ovat saaneet kampanjaansa merkittävää rahoitusta. Voimakas taloudellinen riippuvuus yhdestä rahoittajatahosta voi synnyttää epäilyksiä rahoittajan pyrkimyksistä vaikuttaa epäasiallisesti ehdokkaita asettavan tahon harjoittamaan politiikkaan (perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 2/2009 vp). Ilmoitusvelvollisuus lisää julkista tietoa ehdokkaiden mahdollisista sidonnaisuuksista. Ilmoitusvelvollisuuden odotetaan myös rajoittavan ehdokkaiden vaalikampanjoiden kulujen kasvua.

Vaalirahoituslakia valmisteltaessa on haettu tasapainoa riittävän säätelyn ja säätelyn aiheuttamien kustannusten ja erilaisten haittojen välillä. Valvonnassa luotetaan äänestäjien kykyyn arvioida ehdokkaita oikein, kunhan äänestäjät saavat riittävästi tietoa ehdokkaiden sidonnaisuuksista ja esimerkiksi sitoutumisesta vaalikampanjassaan kampanjakattoihin. Vaalirahoituksen ei ole haluttu vievän liikaa huomiota vaalien asiakysymyksistä, vaikeuttavan ehdokkaiden saamista mukaan vaaleihin tai vaikeuttavan tarpeettomasti varainhankintaa. Vaalirahoituslakiin ei ole sisällytetty sellaisia raportointivelvollisuuksia, joista voisi tosiasiallisesti muodostua este ehdokkuudelle.

Vaalirahoituslain tavoitteena on selkeyttää vaalirahoituksen ilmoitusvelvollisuuden sisältöä. Poliittisen toiminnan luonteen vuoksi laissa ei ole ollut mahdollista ennakoita kaikkia sitä sovellettaessa vastaan tulevia tilanteita. Lailla tavoitellaan ilmoitusjärjestelmää, joka on riittävän kattava ja samalla noudatettavissa ilman kohtuutonta vaivaa ehdokkaalle. Ehdokkaan oikeusturvan ja ilmoitusten vertailukelpoisuuden turvaamiseksi laissa on pyritty mahdollisimman selkeään ilmoitusjärjestelmään.

Vaalirahoituslaki luo perustan vaalirahoituksen läpinäkyvyydelle

1.1 Ilmoitusvelvolliset vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa

Europarlamenttivaaleissa vaalirahoituslain mukaan ilmoitusvelvollinen on Euroopan parlamentin jäseneksi valittu ja vaalien tulosta vahvistettaessa varajäseneksi määrätty sekä vaalilain (714/1998) 91 §:ssä tarkoitettussa nimisarjassa varajäsenestä seuraava ehdokas.

Ilmoitusvelvollisuuden käsitettä europarlamenttivaaleissa laajennettiin 1.1.2016. Tällöin ilmoitusvelvollisuus laajennettiin europarlamenttivaaleissa koskemaan myös toista varaedustajaa. Asiaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 73/2015) todettiin, että Euroopan parlamenttiin oli noussut edustajia kesken kauden myös ensimmäisen varasijan ulkopuolelta eikä kyseisten edustajien ollut tarvinnut tehdä vaalirahoitusilmoitusta. Ilmoitusvelvollisuuden muutoksilla parannettiin vaalirahoituksen avoimuutta.

Ilmoitusvelvollisia vaalirahoituksesta vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa oli yhteensä 27 henkilöä.

1.2 Vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitettavat tiedot

Europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoituksessa ilmoitettavista vähimmäistiedoista säädetään vaalirahoituslain 6 §:ssä.

Vaalirahoituksella tarkoitetaan rahoitusta, jolla katetaan ehdokkaan vaalikampanjan toteuttamisesta aikaisintaan kuusi kuukautta ennen vaalipäivää ja viimeistään kaksi viikkoa vaalipäivän jälkeen aiheutuneita kuluja riippumatta siitä, milloin nämä maksetaan. Europarlamenttivaalien vaalipäivä oli 26.5.2019.

Ilmoitusvelvollisen tuli ilmoittaa vaalikampanjansa rahoitus eriteltynä ensiksi ehdokkaan omiin varoihin ja ehdokkaan ottamiin lainoihin sekä toiseksi ehdokkaan, hänen tukiryhmänsä tai muun hänen tukemisekseen perustetun yhteisön saamaan ulkopuoliseen tukeen.

Perustuslakivaliokunta on mietinnössään (PeVM 3/2010 vp) pitänyt tarpeellisena korostaa, että vaalirahoituslain 3 §:n 4 momentin säännös tarkoittaa sitä, että ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän ja muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön samalta tukijalta saamia suorituksia käsitellään yhtenä kokonaisuutena. Tämä selvennys estää sen, että pitämällä lueteltuja kolmea tahoja erillisinä sallitun tuen enimmäismäärä voitaisiin kolminkertaistaa ja erikseen ilmoitettavan yksittäisen tuen raja-arvot kiertää.

Ilmoitusvelvollisen on eriteltävä vaalikampanjansa kulut ja rahoitus

Samalta tukijalta saatuja suorituksia käsitellään kokonaisuutena

Ulkopuolinen tuki tulee ryhmitellä ehdokkaan itsensä ja hänen tukiryhmänsä seuraavilta tahoilta saamaan tukeen:

- yksityishenkilöt
- yritykset
- puolue
- puolueyhdistykset
- muut tahot.

Tukena tulee ilmoittaa rahana, tavarana, palveluna tai muulla vastaavalla tavalla korvauksetta saatu suoritus. Tavanomainen talkootyö ja tavanomaiset ilmaisupalvelut eivät ole laissa tarkoitettua tukea. Tuki tulee myös ilmoittaa, mikäli se on annettu ostamalla yksilöitäviä tavaroita tai palveluita.

Vaalikampanjan kuluina pidetään kaikkia sellaisia kampanja-aikana syntyneitä kuluja, joiden toiminnallisena tarkoituksena on edistää ehdokkaan valintaa vaaleissa ja joihin ehdokas voi itse vaikuttaa.

Kampanjakulut tulee eritellä vaalimainontaan sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulkomainontaan, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankintaan, mainonnan suunnitteluun ja vaalitulaisuuksiin käytettyihin kuluihin sekä muihin kuluihin.

Ilmoitusvelvollisen on ilmoitettava erikseen kunkin yksittäisen tuen arvo ja sen antajan nimi, jos tuen arvo on vähintään 1 500 euroa. Useat samalta tukijalta saadut suoritukset ehdokkaan vaalikampanjan kuluihin tulee laskea yhteen ja ilmoittaa yhtenä tukena.

1.3 Ehdokkaan vaalirahoituksen rajoitukset

Vaalirahoituslain 4 §:ssä säädetään ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksista. Ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksia tarkennettiin edelleen muutossäädöksellä (684/2010).

Ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö eivät saa vastaanottaa tukea, jonka antajaa ei voida selvittää. Tämä ei kuitenkaan koske tavanomaisesta keräystoiminnasta saatua tukea.

Ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö eivät saa vastaanottaa suoraan tai välillisesti samalta tukijalta enempää tukea kuin enintään 10 000 euron arvosta europarlamenttivaaleissa. Tuki puoluelaisissa

Sellaista tukea ei saa vastaanottaa, jonka antajaa ei voida selvittää

(10/1969) tarkoitetulta puolueelta tai puolueyhdistykseltä voi kuitenkin olla tätä suurempi, jollei se sisällä mainittua rahamäärää enempää muulta tukijalta välitettävää tukea.

Ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö saavat vastaanottaa ulkomaista tukea vaalikampanjaan vain yksityishenkilöiltä sekä ehdokkaan aatesuuntaa edustavilta kansainvälisiltä yhteisöiltä ja säätiöiltä.

Edelleen ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä ja muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö eivät saa vastaanottaa tukea vaalikampanjaan valtiolta, kunnalta, kuntayhtymältä, valtion tai kunnan liikelaitokselta, julkisoikeudelliselta yhdistykseltä, laitokselta tai säätiöltä eivätkä kirjanpitolain (1336/1997) 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla valtion tai kunnan määräysvallassa oleva yhtiöltä. Tämä ei kuitenkaan koske tavanomaista vieraanvaraisuutta.

Ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän ja muun yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön on huolehdittava, että vaalikampanjaan kuuluvasta tai sitä tukemaan tarkoitetusta maksullisesta mainoksesta käy ilmi mainoksen maksajan nimi. Yksityishenkilön nimeä ei saa kuitenkaan julkistaa ilman hänen nimenomaista suostumustaan, jos hänen maksamansa mainoksen arvo on europarlamenttivaaleissa pienempi kuin 1 500 euroa.

Valtiontalouden tarkastusviraston valvontatehtävän piiriin eivät kuulu vaalirahoituslain 4 §:n ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksia koskevat säännökset. Sen sijaan ilmoitusten oikeellisuutta valvomalla tarkastusvirasto myötävaikuttaa siihen, että ilmoitukset sisältäisivät olennaisilta osin oikeat tiedot.

Julkaistujen ilmoitusten oikeellisuuteen vaikuttamalla tarkastusvirasto pyrkii varmistamaan, että vaalirahoituslain 4 §:n tuen rajoitusta koskevien säännösten noudattaminen olisi yleisön tarkasteltavissa. Vaalirahoitusilmoitusten tietojen tarkastelua varten on julkaisujärjestelmän verkkosivuille rakennettu erilaisia raportteja.

Tarkastusvirasto
pyrkii varmistamaan,
että vaalirahoituslain
noudattaminen olisi
julkisesti tarkasteltavissa

1.4 Vaalirahoituslaissa määriteltyjen toimijoiden velvollisuudet ja vastuut

Vaalirahoituslaissa on säädetty eri toimijoiden velvollisuuksista ja vastuista.

Ilmoitusvelvollinen

Vaalirahoituslain mukaan ilmoituksensa sisällöstä vastaa ilmoitusvelvollinen. Europarlamenttivaaleissa ilmoitusvelvollinen on Euroopan parlamentin jäseneksi valittu ja vaalien tulosta vahvistettaessa varajäseneksi määrätty sekä vaalilain (714/1998) 91 §:ssä tarkoitettussa nimisarjassa varajäsenestä seuraava ehdokas (toinen varaedustaja).

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä on valvoa ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Tarkastusviraston tavoitteena on järjestää valvontajärjestelmä mahdollisimman helpokäyttöiseksi ja ohjaavaksi.

Tarkastusvirasto vahvisti 14.12.2018 yleisohjeen vaalirahoitusilmoituksen tekemisestä vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa (289/40/2018). Lisäksi tarkastusvirasto ylläpitää jatkuvaa neuvontapalvelua, jossa voi kysyä vaalirahoituslaista.

Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkistaa, että kaikki ilmoitusvelvolliset ovat tehneet vaalirahoituslain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen. Mikäli ilmoitus havaitaan virheelliseksi tai puutteelliseksi, tarkastusvirastolla on mahdollisuus kehottaa ilmoitusvelvollista laatimaan uusi ilmoitus, täydentämään jo tehtyä ilmoitusta tai selventämään ilmoituksen oikeellisuutta tai riittävyyttä. Kehotus voidaan antaa ainoastaan niissä tilanteissa, joissa kyseisen ilmoitusvelvollisen valvontaa ei voitaisi muutoin saattaa loppuun.

Valtiontalouden tarkastusvirastolla on mahdollisuus asettaa uhkasakko, mikäli ilmoitusvelvollinen ei lainkaan tee laissa määrättyä ilmoitusta tai mikäli ilmoitus havaitaan olennaisilta kohdiltaan ilmeisen virheelliseksi tai puutteelliseksi. Sakon uhka koskee ainoastaan ilmoituksen laiminlyöntiä kokonaan tai sellaista virheellisyyttä tai puutteellisuutta, joka on ilmeinen ja koskee ilmoitustensa olennaisilta kohdilta.

Tarkastusvirasto valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja tarjoaa ohjeistusta ja neuvontaa

Tarkastusvirastolla on mahdollisuus pyytää ilmoitusvelvolliselta selvityksiä, jotka saattavat olla tarpeen ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyden tarkistamisessa.

Tarkastusvirasto julkaisee saamansa ilmoitukset viipymättä ja ylläpitää vaalirahoituksen ilmoitusrekisteriä, johon tallennetaan saadut ilmoitukset. Julkaisujärjestelmän kautta kaikilla on mahdollisuus tarkastella ilmoituksissa olevia tietoja yleisen tietoverkon kautta.

Valtiontalouden tarkastusvirasto laatii eduskunnalle vaalikohdaisen kertomuksen saamistaan ilmoituksista ja toimistaan ilmoitusvelvollisuuden valvonnassa kahdeksan kuukauden kuluessa vaalien tulosten vahvistamisesta.

Oikeusministeriö

Vaalirahoituslain nojalla oikeusministeriö toimittaa Valtiontalouden tarkastusvirastolle tiedot ehdokasrekisteristä. Tätä tarkoitusta varten oikeusministeriö perustaa valtakunnallisen ehdokasrekisterin ja ylläpitää sitä.

Oikeusministeriö toimii valtioneuvostossa ylimpänä vaaliviranomaisena.

Tarkastusvirasto
julkaisee saamansa
ilmoitukset viipymättä

Oikeusministeriö toimii
ylimpänä vaaliviranomaisena

2 Vaalirahoitusvalvonta Valtiontalouden tarkastusviraston tehtävänä

Vaalirahoituslaissa Valtiontalouden tarkastusvirastolle säädetyn valvontatehtävän kohteena on vaalirahoituslaissa tarkoitettuna siinä tarkemmin määritellyn ilmoitusvelvollisuuden noudattaminen. Tarkastusviraston valvonta käsittää käytännössä vaalirahoituslain 5–8 §:ien muodostaman kokonaisuuden. Valvontatehtävä painottuu ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvontaan. Lain muiden säännösten valvonta ei kuulu tarkastusviraston tehtäviin.

Tarkastusvirasto huolehtii osaltaan siitä, että kaikki laissa ilmoitusvelvollisiksi vaalirahoituksesta säädetyt tekevät laissa säädetyn ilmoituksen. Esimerkiksi lain 4 §:ssä tarkoitettuihin ehdokkaan vaalirahoituksen rajoitukset (katso kohta 1.3) eivät kuulu tarkastusviraston valvontakokonaisuuteen vaan niin sanottuun poliittisen vastuun piiriin.

Vaalirahoituslain mukaan ilmoitusvelvollinen vastaa vaalirahoitusilmoituksensa sisällöstä. Ilmoituksen sisällön virheellisyydestä ei ole vaalirahoituslaissa asetettu sanktioita. Uhkasakko voidaan asettaa vain sellaisessa tapauksessa, jossa tarkastusvirasto valvontansa perusteella katsoo, ettei ilmoitusvelvollisuus ole täyttynyt.

Tarkastusvirastolla ei ole lakiin perustuvaa oikeutta saada vaalirahoitusvalvontaa varten muuta kuin vaalirahoituslaissa mainittua tietoa. Ehdokkaan vaalirahoitus eri muodoissaan ja sillä kateutut menot eivät kuulu siihen tarkastusviraston toimialaan, josta säädetään valtiontalouden tarkastusvirastosta annetussa laissa (676/2000) tai laissa valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja (353/1995).

Ilmoitusvelvollinen vastaa vaalirahoitusilmoituksensa sisällöstä

2.1 Tarkastusviraston toimenpiteet vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa

Tarkastusvirasto vahvisti 14.12.2018 yleisohjeet vaalirahoitusilmoituksen tekemisestä vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa. Ohjeet ovat saatavilla myös Finlex-säädöstietopankissa sekä tarkastusviraston ylläpitämällä verkkosivuilla osoitteessa www.vaalirahoitusvalvonta.fi. Ohje toimitettiin ennen vaaleja kaikille rekisteröidyille puolueille.

Vaalirahoitusilmoituksen ohjeistus löytyy vaalirahoitusvalvonnan verkkosivuilta

Tarkastusviraston tulee pitää europarlamenttivaaleja koskevat tiedot saatavilla yleisessä tietoverkossa vuoden asianomaisen vaalikauden päättymisen jälkeen. Kaikki europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoitukset ja ennakoilmoitukset pidetään verkkosivuilla yleisön saatavilla 29.5.2025 saakka.

Europarlamenttivaalit 2019

Kuvio 1: Europarlamenttivaalit 2019 aikajanalla

2.2 Europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoitusten valvonnassa käytetyt kriteerit

Valtiontalouden tarkastusviraston vertaili valvonnassaan annetun ilmoituksen tietoja vaalirahoituslaissa edellytettyihin tietoihin. Valvonnan pääpaino oli vaalirahoituslain tarkoittamalla tavalla ilmoitusvelvollisuuden ja ilmoituksen muodollisessa oikeellisuudessa. Samoin tarkastusvirasto varmisti, että ilmoitusvelvolliset ottivat ilmoituksissaan kantaa kaikkiin vaalirahoituslaissa mainittuihin olennaisimpiin kohtiin.

Kaikilta ilmoitusvelvollisilta pyydettiin kampanjatilien tiliotteet valvontaa varten

Tarkastusvirasto varmisti europarlamenttivaalien vaalirahoitus-ilmoitusten valvonnassa seuraavat asiat:

- Kaikki ilmoitusvelvolliset tekivät vaalirahoitusilmoituksen.
- Vaalirahoitusilmoitus oli laissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisen antama.
- Ilmoitusvelvolliset antoivat vaalirahoitusilmoituksen vaalirahoituslain 8 §:n 1 momentissa säädetyssä määräajassa, eli kahden kuukauden kuluessa vaalituloksen vahvistamisesta.

Lisäksi tarkastusvirasto varmisti seuraavat ilmoitusvelvollisuu-teen liittyvät muodolliset vaatimukset:

- Ilmoitus sisälsi ehdokkaan täydellisen nimen, arvon, ammatin tai toimen, hänet asettaneen puolueen nimen tai maininnan siitä, että hän on ollut valitsijayhdistyksen ehdokas.
- Ilmoitus sisälsi vaalikampanjan yhteenlasketut kulut. Kulut oli eritelty vaalimainontaan sanoma-, ilmaisjakelu- ja aikakauslehdissä, radiossa, televisiossa sekä tietoverkoissa ja muissa viestintävälineissä, ulkomainontaan, vaalilehtien, esitteiden ja muun painetun materiaalin hankkimiseen, mainonnan suunnitteluun ja vaalitulaisuuksien järjestämiseen sekä muihin kuluihin.
- Ilmoitus sisälsi kaiken vaalirahoituksen, ja se oli eritelty ehdokkaan omiin varoihin sekä kaikkeen ehdokkaan, ehdokkaan tukiryhmän tai muun yksinomaisesti ehdokkaan tukemiseksi toimivan yhteisön saamaan tukeen. Saatu tuki oli ryhmitelty yksityishenkilöiltä, yrityksiltä, puolueilta, puolueyhdistyksiltä ja muilta tahoilta saatuun tukeen.
- Ilmoitusvelvollinen oli ottanut ilmoituksessa kantaa siihen, sisälsikö vaalirahoitus yksittäisiä vähintään 1 500 euron tukia. Mikäli ilmoitusvelvollinen oli saanut vähintään 1 500 euron tukisuorituksia, tuen antaja tuli yksilöidä.
- Vaalirahoitus kattoi vaalikampanjan kulut.
- Ilmoitukset eivät sisältäneet olennaisia laskentavirheitä tai muita teknisiä virheitä.

Lisäksi tarkastusvirasto varmisti ilmoitusten olennaista oikeellisuutta pyytämällä kaikilta ilmoitusvelvollisilta selvityksiä vaalirahoitusilmoituksista. Kaikilta ilmoitusvelvollisilta pyydettiin tiliotteet vaalikampanjassa käytetyistä pankkitileistä. Niiden avulla voitiin tarkistaa myös jätettyjen ilmoitusten sisältöä.

2.3 Valvontatoimivaltuuksien rajoitukset

Vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa tarkastusvirasto saattoi pyytää harkintansa mukaan osana valvontaa ilmoitusvelvollisilta lisätietoja ja selvityksiä ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyyden tarkistamiseksi. Tietojen toimitusvelvollisuus koskee kuitenkin ainoastaan ilmoitusvelvollista. Tarkastusvirastolla ei ole oikeutta vaatia selvityksiä ja lisätietoja kolmansilta tahoilta. Näin ollen tarkastusvirastolla ei ole käytännössä oikeuksia vaatia tai kerätä niin sanottuja vertailutietoja ilmoitusten oikeellisuuden tarkistamiseksi. Tämä on valvonnan ja sen tulosten tulkinnan kannalta olenainen rajoitus.

Mikäli ilmoitusvelvollinen ei pyynnöstä huolimatta toimita pyydettyjä selvityksiä, ei tarkastusvirastolla ole vaalirahoituslain nojalla mahdollisuuksia velvoittaa häntä toimittamaan tietoja.

Ilmoitusvelvollisilla, ehdokkailla ja ehdokkaiden tukiyhdistyksillä ei ollut kirjanpitovelvollisuutta vaalikampanjansa kuluista ja rahoituksesta. Ilmoitusvelvollisilla ei ole myöskään muistiinmerkitsemisvelvollisuutta vaalikampanjansa kuluista ja rahoituksesta. Tarkastusvirastolla ei ole tarkastusoikeutta tai muuta mahdollisuutta perehtyä ilmoitusvelvollisen kampanjakulujen ja -rahoituksen sisäiseen valvontaan, ilmoitusvelvollisen toimintaan ja rahoituksen hallinnoinnin järjestelyihin. Vaalikampanjointiin liittyy myös kirjanpidon ulkopuolisia tapahtumia, joissa ilmoitus perustuu osin arvioon. Valvonnan yhteydessä on pyritty selvittämään myös, miten arvioihin on päädytty.

Ilmoitusvelvollisten voidaan olettaa tekevän vaalirahoituslain ja annettujen ohjeiden tulkintavirheitä ja tavanomaisia inhimillisiä virheitä. Tällaisia voivat olla myös muutoin kuin rahana saadun tuen arvon arviointivirheet. Ilmoitusvelvollinen voi saada rahoittajalta tämän antaman tuen arvosta väärän tiedon, jonka hän sitten raportoi vaalirahoitusilmoituksessa. Näistä syistä on mahdollista, että vaalirahoituksesta ilmoitettuihin tietoihin jää jonkin verran epätarkkuutta.

3 Valtiontalouden tarkastusviraston saamat ilmoitukset ja toimenpiteet ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonnassa

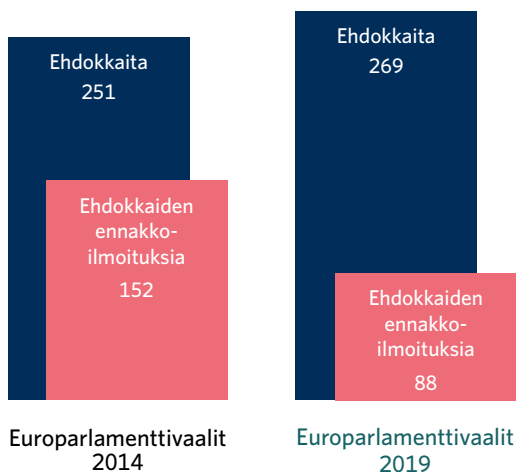
Varsinaisen vaalirahoitusilmoituksen lisäksi vaalirahoituslaissa on säädetty vapaaehtoisesta ennakkoilmoituksesta. Ehdokas voi halutessaan toimittaa ennen vaalipäivää ennakkoilmoituksen, joka sisältää suunnitelman vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista. Ennakkoilmoituksen voi kuitenkin toimittaa aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen.

3.1 Ennakkoilmoitukset

Vaalirahoituslain 11 §:n tarkoittamat ennakkoilmoitukset tuli europarlamenttivaaleissa toimittaa tarkastusvirastolle 26.5.2019 mennessä.

Ennakkoilmoituksensa vaalikampanjojensa kuluista ja rahoituksesta toimitti määräaikaan mennessä yhteensä 88 henkilöä eli 33 % kaikista ehdokkaista. Kaikki määräaikaan mennessä toimitetut ennakkoilmoitukset julkaistiin välittömästi.

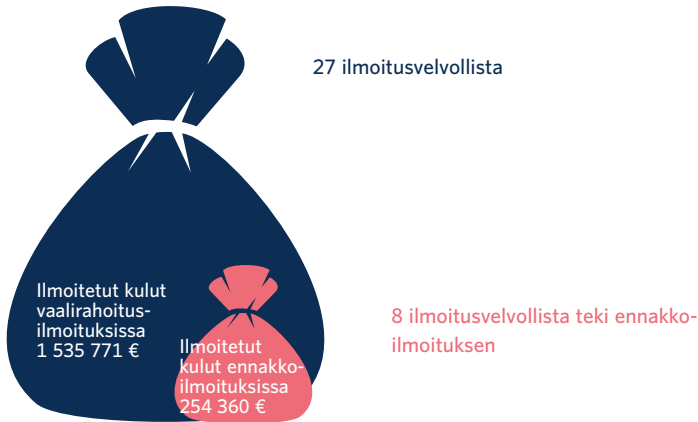
Ennakkoilmoituksen jätti 88 ehdokasta

Kuvio 2: Ennakkoilmoitusten jättämisen kehitys

Ilmoitusvelvollisista 8 henkilöä (30 %) jätti ennakoilmoituksen. Vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa ennakoilmoituksen jätti vastaavasti 13 ilmoitusvelvollista (65 %). Kaikki vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa ilmoitusvelvollisten ennakoilmoitukset pidetään saatavilla verkkosivuilla 29.5.2025 saakka.

Europarlamenttivaalit 2019

Kuvio 3: Ennakoilmoituksissa ilmoitetut kulut

Edelleen vaalirahoitusilmoitusten perusteella voidaan arvioida tehtyjen ennakoilmoitusten luotettavuutta. On kuitenkin muistettava, että ennakoilmoitus perustuu arvioon ja erot ennakoilmoituksen ja varsinaisen vaalirahoitusilmoituksen välillä vaihtelevat tapauskohtaisesti.

3.2 Vaalirahoitusilmoitukset

Valtiontalouden tarkastusviraston laatima ohjeistus toimitettiin kaikille ilmoitusvelvollisille. Ohjeistuksen tavoitteena oli myötävaikuttaa siihen, että tarkastusvirastolle toimitettavat vaalirahoitusilmoitukset täyttävät vaalirahoituslain vaatimukset.

Kaikki vuoden 2019 europarlamenttivaalien ilmoitusvelvolliset jättivät vaalirahoituslain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen. Kaksi ilmoitusvelvollista toimitti ilmoituksensa määräajan päätymisen jälkeen, molemmat määräajan päättymistä seuraavana päivänä.

Ilmoituksia vastaanottaessa pyrittiin varmistumaan siitä, että niissä on ilmoitettu vaalirahoituslain edellyttämät tiedot yhdenmukaisella tavalla.

Ilmoitusvelvollisten ilmoittama vaalirahoitus kattoi ilmoituksessa esitetyt vaalikampanjan kulut. Ilmoitukset oli laadittu vaalirahoituslain tarkoittamalla tarkkuudella, ja ne sisälsivät ilmoitusvelvollisten kannanotot kaikista vaalirahoituslain noudattamisen kannalta olennaisista asioista. Vaalirahoitusilmoitukset pidetään yleisön saatavilla 29.5.2025 saakka.

3.3 Vaalirahoitusilmoituksiin liittyvät selvityspyynnöt

Europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuuden varmistamiseksi Valtiontalouden tarkastusvirasto pyysi kaikilta ilmoitusvelvollisilta lisäselvityksinä vaalikampanjassa käytettyjen pankkitilien tiliotteet. Niiden avulla pyrittiin varmistumaan erityisesti siitä, että ulkopuolisilta saadut tukisuoritukset oli merkitty oikein vaalirahoitusilmoituksiin.

Kaikki ilmoitusvelvolliset toimittivat tarkastusviraston pyytämät lisäselvitykset.

Saatujen lisäselvitysten perusteella voitiin varmentaa, että lisäselvitysten mukaiset tapahtumat oli asianmukaisesti ilmoitettu myös vaalirahoitusilmoituksissa. Mikäli saatujen lisäselvitysten perusteella katsottiin tarpeelliseksi, ilmoitusvelvolliselta pyydettiin ilmoitusten täydennyksiä.

Kaikki ilmoitusvelvolliset toimittivat pyydetty lisäselvitykset

3.4 Vaalirahoitusilmoitusten täydentäminen

Ilmoitusten käsittelyn ja saatujen lisäselvitysten perusteella tehtyjen tarkistusten yhteydessä tarkastusvirasto pyysi 14:ää ilmoitusvelvollista täydentämään tai korjaamaan tekemäänsä ilmoitusta. Korjaukset olivat pääosin vaalirahoitusilmoitusten rahoitustietojen tarkennuksia.

14:ää ilmoitusvelvollista pyydettiin täydentämään tai korjaamaan ilmoitustaan

3.5 Kantelut vaalirahoitusilmoituksista

Valtiontalouden tarkastusvirastolle ei ole tehty kanteluita vuoden 2019 europarlamenttivaalien vaalirahoitusilmoituksiin liittyen.

3.6 Jälki-ilmoitusvelvollisuus

Jos ehdokas, ehdokkaan tukiryhmä tai muu yksinomaan ehdokkaan tukemiseksi toimiva yhteisö on ottanut lainaa vaalikampanjan kulu- jen kattamiseksi eduskuntavaaleissa tai europarlamenttivaaleissa, on ilmoitusvelvollisen toimitettava Valtiontalouden tarkastus- virastolle tieto lainan määrästä sekä lainan maksamiseen saadusta vähintään 1 500 euron arvoisesta tuesta (jälki-ilmoitus). Ilmoitus tehdään laina-aikana kalenterivuosittain sillä vaalikaudella, johon ilmoitusvelvollisuus liittyy.

Vuoden 2019 europarlamenttivaaleissa jälki-ilmoitusvelvol- lisuus muodostui yhteensä 2 ilmoitusvelvolliselle. Ensimmäinen jälki-ilmoitus tulee tehdä vuoden 2020 helmikuussa.

2 ilmoitusvelvollisen on tehtävä jälki-ilmoitus

3.7 Yleisiä huomioita vaalirahoitusilmoituksista

Valvonnassa voitiin vaalirahoitusilmoitusten ja saatujen lisäselvi- tysten perusteella todeta, että tukea oli vuoden 2019 euro- parlamenttivaaleissa vastaanotettu sellaisilta tahoilta, joilta ei vaalirahoituslain 4 §:n mukaisesti saisi vastaanottaa tukea. Yksi valvonnassa todettu tapaus ylitti sen euromääräisen tukirajan, joka ylitettäessä tuki ja sen antaja on ilmoitettava vaalirahoitus- ilmoituksessa erikseen.

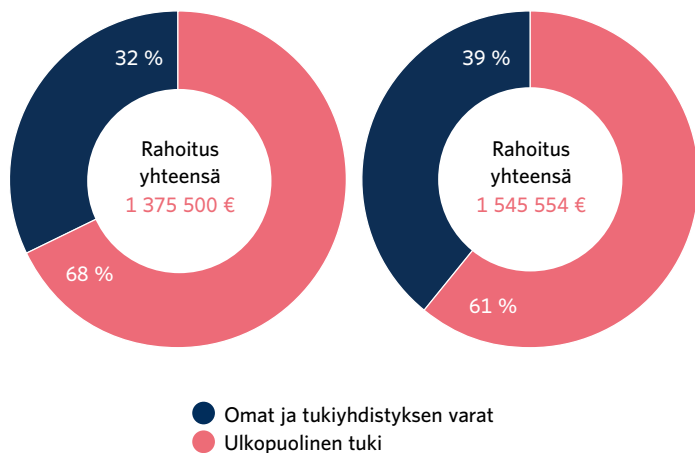
Edellä mainittuihin tapauksiin liittyen on todettava, että Valtiontalouden tarkastusviraston valvontatehtävän piiriin eivät kuulu vaalirahoituslain 4 §:n koskevat säännökset, joissa siis sää- detään ehdokkaan vaalirahoituksen rajoituksista.

Vaalirahoitusilmoituksia tarkasteltaessa voidaan todeta, että ilmoitusvelvollisten kampanjakulut vaihtelevat erittäin paljon. Suurin vaalikampanja maksoi europarlamenttivaalien vaali- rahoitusilmoitusten perusteella 203 785 euroa ja pienin 542 euroa. Vaalikampanjan kampanjakulujen keskiarvo oli kaikkien ilmoitus- velvollisten vaalirahoitusilmoitusten perusteella noin 56 880 euroa (vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa 68 771 euroa). Vastaavasti vaalikampanjoiden kokonaiskulut vuoden 2019 europarlamenti- vaaleissa olivat vaalirahoitusilmoitusten perusteella 1 535 771 euroa (vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa 1 375 422 euroa).

Vaalirahoitusilmoitusten mukaan ilmoitusvelvolliset saivat vaalikampanjoihinsa ulkopuolista tukea kaikkiaan 936 732 euroa (vuoden 2014 europarlamenttivaaleissa 940 287 euroa). Myös ulkopuolisen tuen määrä vaihteli vaalirahoitusilmoitusten mukaan merkittävästi ilmoitusvelvollisten välillä.

Europarlamenttivaalit 2014

Europarlamenttivaalit 2019

Kuvio 4: Omat varat ja ulkopuolinen tuki

Johtopäätökset

Kaikki vuoden 2019 europarlamenttivaalien ilmoitusvelvolliset ovat jättäneet lain tarkoittaman vaalirahoitusilmoituksen. Vaalirahoitusilmoitusten oikeellisuudesta vastaa vaalirahoituslain perusteella aina ilmoitusvelvollinen.

Ilmoitusten käsittelyn, selvitysten ja tehtyjen täydennysten jälkeen tarkastusviraston tietoon ei ole tullut seikkoja, joiden perusteella Valtiontalouden tarkastusvirastolla olisi syytä epäillä vastaanottamiensa ilmoitusten oikeellisuutta.

VALTIONTALouden TARKASTUSVIRASTO (VTV)
PORKKALANKATU 1, PL 1119, 00101 HELSINKI
PUH. 09 4321 | WWW.VTV.FI | [@VTV_fi](https://twitter.com/VTV_fi)

ISSN 1796-9646 (PDF)